

Til Justitsministeriet

Sendt elektronisk til forvaltningsretskontoret (forvaltningsretskontoret@jm.dk) og fuldmægtig Morten Pilgaard Pedersen.

18. august 2022

Høringsvar vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og forældelsesloven (Styrket beskyttelse af offentligt ansatte i sager om aktindsigt m.v.).

Danske Medier har med tak modtaget Justitsministeriets høringsbrev af 7. juli 2022 med opfordring til at fremkomme med bemærkninger til lovforslaget om ændring af offentlighedsloven, forvaltningsloven og forældelsesloven.

Generelle bemærkninger til lovforslaget

Det fremsatte lovforslag har til formål at styrke beskyttelsen af offentlige ansatte i deres arbejde og imødekomme de situationer, hvor anmodninger om aktindsigt i den ansattes navn misbruges til at chikanere offentlige ansatte.

Danske Medier konstaterer, at det fremsatte lovforslag ikke har til hensigt at indskrænke mediernes adgang til at søge aktindsigt.

Foreningen er imidlertid kritisk overfor ethvert tiltag, der kan begrænse borgernes generelle adgang til at søge aktindsigt og få indblik i den offentlige forvaltnings arbejde. Udgangspunktet om offentlighed i myndighedernes arbejde tilsiger, at borgere såvel som medier ubesværet kan anmode om og få aktindsigt, så hensynet til informations- og ytringsfriheden i videst muligt omfang understøttes.

Medierne varetager rollen som offentlighedens kontrol- og informationsorgan, der kigger forvaltningen og lovgivningsmagten efter i sømmene og formidler oplysninger om væsentlige samfundsanliggender til den brede offentlighed. Undertiden sker dette også med udgangspunkt i en henvendelse fra en borger, der selv har fået aktindsigt, og dette samarbejde mellem borgere og medier bør lovgivningen ikke forhindre.

Offentlighedsloven har til formål at sikre åbenhed hos myndighederne, og ændringer i retten til aktindsigt bør fortsat følge dette klare formål.

Foreningen anerkender, at det er et problem, såfremt offentligt ansatte mødes med chikane, alene fordi de gennem deres arbejde har været parter i en borgers sag. At nogle borgere således misbruger retten til aktindsigt, bør dog ikke føre til generelle begrænsninger i retten til aktindsigt. Åbenhed og informationsfrihed er hjørnesten i et demokratisk samfund, som bør veje tungt i mødet med andre hensyn, som det også anføres i Ytringsfrihedskommissionens betænkning fra 2020.

På denne baggrund er det Danske Mediers vurdering, at lovforslaget er for vidtgående i forhold til at opnå det tilsigtede mål, og de foreslåede indskrænkninger i retten aktindsigt går imod offentlighedens interesse i åbenhed og informationsfrihed. Problemerne med chikane af offentlige ansatte bør således ikke løses ved at indskrænke den gældende adgang til at søge aktindsigt.

Ad forslaget om ændringen af offentlighedslovens § 9, stk. 2, nr. 2 og forvaltningslovens § 9 a

Lovforslaget indebærer en ændring af offentlighedslovens (OFL) § 9, stk. 2, nr. 2 og forvaltningslovens (FVL) § 9 a, der i videre omfang skal gøre det muligt at afslå en anmodning om aktindsigt, der er motiveret af retsstridige eller chikanøse hensigter.

Med lovforslaget udvides muligheden for at afslå behandlingen af anmodninger om aktindsigt, der vurderes at være fremsat i et chikanøst øjemed. Hermed fraviges udgangspunktet om retten til aktindsigt efter OFL § 7, stk. 1 og FVL § 9, hvor anmodninger om aktindsigt efter gældende regler og retspraksis som udgangspunkt kun afslås i tilfælde, hvor anmodningen må antages at skulle tjene et retsstridigt formål eller lignende.

Danske Medier har vanskeligt ved at forestille sig en situation, hvor et redaktionelt medie omfattet af medieansvarsloven, vil anvende en anmodning om aktindsigtsanmodning i et chikanøst øjemed, og det bør derfor stå tydeligt i bemærkningerne, at bestemmelsen ikke vil finde anvendelse på redaktionelle medier omfattet af medieansvarsloven.

Dertil kommer, at borgernes adgang til at kunne søge aktindsigt også tjener offentlighedens interesse, da væsentlige forhold i forvaltningen også afdækkes i samspil mellem borgere og medier. Borgernes ret til at søge aktindsigt bør derfor kun begrænses i de tilfælde, hvor der foreligger et retsstridigt formål bag aktindsigten.

Danske Medier mener på denne baggrund, at der bør holdes fast i det gældende udgangspunkt om, at anmodninger om aktindsigt efter bestemmelserne i OFL og FVL alene skal kunne afslås, hvis der foreligger et klart retsstridigt formål bag anmodningen.

Ad forslaget om ændringen af offentlighedslovens § 21, stk. 3

Lovforslaget indebærer, at det skal være muligt at afslå at behandle en anmodning om aktindsigt efter OFL § 21, stk. 3 og reglerne om aktindsigt i personalesager, der er motiveret af retsstridige eller chikanøse hensigter. Det fremgår, at tærsklen for, hvornår en anmodning må antages at skulle tjene et retsstridigt eller chikanøst formål, i den forbindelse bør sænkes betydeligt i forhold til gældende retspraksis.

Ændringen indebærer, at indsigt i oplysninger om den ansattes navn kan afslås, såfremt den offentlige ansatte selv vurderer, at aktindsigt kan påvirke dennes 'tryghed' negativt. Dette indebærer, at det i betydeligt omfang vil være den offentlige ansattes egen subjektive vurdering, der skal ligge til grund for vurdering af, om der skal gives afslag på en anmodning om aktindsigt i dennes navn, hvilket vil være en helt uacceptabel retstilstand.

Danske Medier anerkender problemet med chikane fremsat mod offentligt ansatte, men vurderingen af eventuel chikane bør bygge på rent objektive kriterier. I modsat fald risikeres en retstilstand, hvor det er den enkelte offentlige ansattes vurdering af utryghed, der afgør, om der kan gives aktindsigt i oplysninger om dennes navn. Det fremgår da også af bemærkningerne til lovforslaget, at man allerede gennem ændringer af straffeloven har søgt at styrke trygheden for ansatte i forvaltningen.

At der er borgere, som kan misbruge retten til aktindsigt i den ansattes navn i et chikanøst øjemed, kan ikke ændre på udgangspunktet om offentlighed i forvaltningen og adgangen til information for borgerne såvel som medierne, baseret på objektive kriterier.

Samlet set finder Danske Medier, at indskrænkninger i retten aktindsigt går imod offentlighedens interesse i åbenhed og informationsfrihed, der sikres ved at give såvel pressen som borgerne adgang til aktindsigt. Problemerne med chikane af offentlige ansatte må dog ikke føre til, at balancen mellem udgangspunktet om offentlighed i forvaltningen og undtagelsesbestemmelserne forrykkes.

Danske Medier står naturligvis til rådighed, såfremt ovenstående bemærkninger ønskes uddybet. Henvendelser herom kan rettes til undertegnede på rgm@danskemedier.dk eller telefon 92 15 10 29.

Venlig hilsen

Danske Medier

Rasmus G. Madsen

Juridisk konsulent